

آذربایجان خلقی نین صلاحیتدار شخصلرین کونفرانسینداکی ائتدیگی بیانات

عزیز و مؤحترم هموطنلر! اصل مؤوضوعا باشلامدان اول ایجازه ایسته بیر قدر موجود وضعیتیمیزین کئچمیشی و اونی ایجاد ائدن سببلر باره سینده توضیح وئرم. هاموز بیلیرسیز کی، فیرقه میز 12 شهر یورده موننتشیر ائتدیگی 12 ماده دن عیبارت اولان تاریخی بیاننامه ده بیز صریح و آشکار بیر صورتده «ایران داخیلینده ایرانین ایستقلال و تمامیت ارضی سینی مورات ائتمک شرطیله اؤز داخیلی ایشلریمیزی اؤز الیمیزه آلماق و اؤز ائومیزی اؤز ایراده میز ایله ایداره ائتمک، اؤز آنادیلیمیزده میلی فرهنگیمیزی موترقی و مو عاصیر حالا سالماق» طلباتینی اورتایا سورموشدوک. هموطنلر مو حاریبه سی و سوءتفا هو ملره یول وئرمه مک اوچون ایران قانون اساسی سینه ایستینادا ایسته دیکلریمیزی ایالت و ویلایت انجومنلری واسیطه سیله الدهه ائتمک، قانسیز و دعواسیز اولراق صولح و تبلیغات یولیه بومقصدده ناییل اولماغا چالیشدیغیمیزی دا او گوندن اعتباراً جیدی صورتده تبلیغ ائتمگه باشلامیشدیق. ایلر بو یو تحقیر، توهین و اسارته محکوم اولان خلقیمیز فیرقه میزین بو شو عارینی آچیق اورک و عالی روح ایله ایستقبال ائدیپ سنل کیمی اونون سیرالارینا آخماغا باشلا دیغی حالدا تهران ایرتیجای حؤکومتی و عومومیتله خلقین اسارتینی اؤزو اوچون سعادت و شان - شوؤکت سایان آچاق و خایین دؤولت مأمورلاری مورجع، موستبید و خودخاه عونصرلر ایله سس - سسه وئریب بیزیم بوساده و طبیعی صدامیزی بو غماق و ایشیقلا ندیردیغیمیز آزدلیق مشعلینی سؤندورمک اوچون دونیانی گورولتو ایله دولدورماغا قیام ائتدیلر. بیلدیگیز کیمی وطنیمیزین مرکزی تبریز شهرینده باشلانان آزدلیق صداسی اولارین چیغیر - باغیرینا و ایفتیرا - آمیز سؤزلرینه باخما یاراق چوخ سریع بیر صورتده اول ایران داخیلینده، سونرا دا بوتون دونیادا مونعکس اولماغا باشلا دی. هر بیر تازالیق و هر بیر موترقی ایشی اؤزؤنون محو و ایضمحلالی حساب ائدن ایران هیأت حاکیمه سی ایسه خلقیمیزین قانونی و مشروع طلباتینی تأمین ائتمک عوضینده و اونا الینده اولان دؤولت تشکیلاتی واسیطه ایله آزدلیق عوضینده اسارت، ایختیار و حق و عدالت عوضینده، شاللاق، حبس، تبعید و فجیعانه قتل و غارت ایله جواب وئردی.

هنوز شهر یور آیی قورتار مامیشدی کی، کندلریمیزده ژاندارم و شهرلریمیزده پولیس و نیظامی قورلرینه دموکرات فیرقه سینی سیلاح گوجیله داغیدیب اونون باشچیلارینی توقیف و محو ائتمک امری وئریلدی. بونونلا بوتون آذربایجانی وحشت و ایظطیراب بورودو. مخصوصاً کند اهالیسی نین مالی، جانی، حیثیت و ناموسی طاماحکار اوغری و رضاخان رژیم نین ان کثیف و ان موردار محصولی اولان ژاندارم مأمورلاری نین ایختیارینا تاپشیریلدی. بو طریق ایله آذربایجان خلقی نین شدید و جیدی مباریزه سی باشلان دی. ایش فیرقه و تشکیلات چرچیوه سیندن خاریج اولوب عومومیت شکلی آلدی. ائل اؤزونو ظولم و اسارت چنگالیندان خیلاص ائتمگه باشلا دی. آذربایجانلی بو ایشی چوخدان آرزو ائدیردی، اونون صبیر و تحمؤل کاساسی لیریز اولموشدو، او تهراندان جیبیلرینی دولدورماق اوچون گؤندریلن لشگری و کشوری مأمورلارین خیانت، تحقیر و توهینلرینه خاتیمه وئرمک اوچون انله بیرگونون گلیب چاتماسینی ایلر بو یو آرزو ائتمیشدی، حتی بو آرزو، تک آذربایجان دگیل، بوتون ایران میلی نین اورگینی ایلر بو یو ازیب یوران آغیر ولی موقدس بیر درد ایدی. ایندی ده بوتون ایران خلقی بو دردین داواسی اومیدی ایله یاشاماقدادیرلار. آذربایجان خلقی بو آرزو یو یاخیندان حیس ائتمکده ایدی. او، آرتیق اؤزونه جیدی نقطه ایتیگا تاپیب اؤز میلی فیرقه سینی وجودا کتیرمیشدی. او چوخ گؤزل بیر صورتده حیس ائتمیشدی کی، اونون مؤحکم بیر مرکزی، تزلزل ناپذیر بیر باشی وار دیر. بومرکز و بو باش، فیرقه میزدن عیبارت ایدی. دوشمنلریمیز حتی دوستلاریمیزین چوخو بیزیم ایلدیریم سورعتی ایله ایرلی گندیب بو یوک بیر قودرت کسب ائتمگیمیزین عیلت و سببلرینی بیلیمگه هنوز قادر اول

بیلمه‌میشدیر. حالبوکی، بو چوخ ساده و آیدین بیر مسأله‌دیر. بیزیم موقفیتیمیزی تأمین ائدن همین خلقیمیزین ایلرله بسله‌دیگی موقدس آمال و آرزولارینی پاک و یجدان و صمیم قلب ایله حیاتا کئچیرمک ایسته‌دیگیمیزدیر. بونا گؤره ده ایرتیجایی دؤولت و مورتجع عنصورلرین علییهیمیزه باشلادیقلاری وحشیانه حمله‌یه خلقیمیز قهرمانانه بیر حرکت ایله جواب وئردی، آنالارین گؤز یاشلاری، قیزلارین ناموسو، جوانلارین قانی باهاسینا آقالیق ائدن ژاندارم و ساییر جلادلار اول کندلر و سونرا شهرلریمیزدن کنار ائدیله‌دی، خلق اؤزو اؤز سرنیویشتینه حاکیم اولماق ایستعدادینی بو واسیطه ایله ثوبوتا یئتیردی. کندلردن جلادلاری ایخراج ائدی، شهرلردن اوغرو، کثیف و مورتجع مأمورلاری قووب چیخارماق کیفایت ائتمیردی. خلقی ایداره ائتمک، چوروموش دؤولت تشکیلاتی عوضینده خلقین احتیاجاتینی تأمین ائدی، عومومین آرزولارینی حیاتا کئچیره بیلن بیر تشکیلات و یجودا گتیرمک ده لازیم ایدی. بو ایش طبیعی بیر صورتده مؤیدانا چیخدی، خلق کونفرانس‌لاریندا یوزمینلر ایله ایمضایا مالیک اولان قرارلار تهرانا موننتظیر اولمادان میلی آزادلیغی تأمین ائدن موختاریت و میلی حؤکومت تشکیلاتی طلب ائدن تصمیم‌نامه‌لر، سئل کیمی آخیب تبریزه گلدی، فیرقه‌میز ایسه خلقیمیزین روحیندان قویان بو بؤیوک سسه بیقئید قالا بیلمز و خلقی اؤز حالینا قویا بیلمزدی. اونا گؤره چوخ سریع بیر صورتده خلق کونفرانس‌لارینین آرزولارینی عملی ائتمک و خلقین سسینی تمرکوز وئرمک اوچون آبان آیینی ایگیرمی دوققوزوندا تبریزشهرینده اؤزونو موسیسلر مجلسی آدلاندیریب میلی حؤکومتیمیزین اساسینی قویدو، میلی مجلسیمیزین فوریتله چاغیریلماسی قرارینی چیخاردی و بو قراری حیاتا کئچیرمک اوچون میلی بیر هیأت اینتیخاب ائتدی و اؤزونون بؤیوک و تاریخی اعلامیه‌سینی ایران مجلسینه و خارجی دؤولتلرین نوماینده‌لرینه گؤندرمکله اؤزونون قانونی و مشروع اولان داخلی حؤکومتینی و یجودا گتیره‌جگینی و بو یولدا تهران حؤکومتی ایله دانیشیغا حاضر اولدوغونو اعلان ائتدی. بو اعلامیه‌دن سونرا تهران حؤکومتی طرفیندن ظاهیراً بؤیوک ایختیارات ایله اوستاندار تعیین اولونان آقایی بیات ایله میلی هیأتیمیزین نوماینده‌لری آراسیندا بیزیم طلباتیمیزی تأمین ائتمک مؤوضوسوندا موداکیره باشلاندى. بو موداکیره ایندیکی موداکیره‌میزین موقدیمه‌سی حساب اولونا بیلر. آقایی بیات انجومن ایالتی و ویلایتی ایله مووافق اولدوغونو سؤیله‌دی، لاکین اونون مجلس شورایی میلی طرفیندن تصویبینی ایرلی سوروب بیزه آیدین بیر جواب وئره‌بیلمه‌دی. بیز اوندان آزادلیغیمیزین موحافیظه ائدیلمه‌سی وانجومنلرین فعالیتینی دوامی اوچون تأمین ایسته‌دیک، او ایسه بئله بیر تأمین وئرمگه قادیر اولما بیلمزدی. اونا گؤره تهران ایله دانیشیغیمیز نتیجه‌سیز قالدی. بیلدیگینیز کیمی مجلس میلمیز و میلی حؤکومتیمیزین تشکیلی ایله آقایی بیاتین آرتیق آذربایجاندا گؤرمک بیر ایشی اولمادیغی اوچون تهرانا موراجعت ائتدی. بیات ایله آپاریلان موداکیره بیزه ایثبات ائتدی کی، تهران ایرتیجایی حؤکومتی بیزیم آرزولاریمیزی تأمین ائتمگه هئچ وجهیله ایمکان وئرمیه‌جکدیر. اونون تک - تک مأمورلاری ایسته‌سه‌لر بئله، بو ایش عملی دگیلدیر.

اونا گؤره بیز اؤز میلی قودرتیمیزه ایستیناداً 21 آذر ده میلی مجلس و میلی حؤکومتیمیزی قوروب آزاد بیر صورتده ایشه باشلادیق. من میلی حؤکومتیمیز و میلی مجلسیمیزین تشکیلی زمانی خلقین ایبراز ائدیگی احساسات و حرارتدن بحث ائتمک ایسته‌میرم. فقط دییه بیلرم کی، او گون بوتون خلق - ایستر شهرلر، ایستر ایسه کندلریمیزده آیاغا قالخمشدی، تام معناسیله نهضت عومومی، تام معناسیله میلی قیام و میلی حرکت و یجودا گلیمشدی. 21 آزدن ایندییه قدر تقریباً 5 آي کئچیر. بو آزموئنده حؤکومتیمیز، فیرقه و مجلس میلی و خلقیمیزین حوسن توجهینه دایاناراق بؤیوک ایشلر گؤرموش و اساسی ایصلاحاتا باشلامیش و بو واسیطه ایله خلقیمیزی آیقلا ندیریب، گله‌جک سعادت‌مند بیر حیاتا اومیدوارا نتمیشدیر. خالیسه یئرلرین کندلیر آراسیندا بیلا عوض بؤلونمه‌سی کارخانالاریمیزین جیدی صورتده ایشه‌سالینماسی، ایشسیزلیک ایله شدیداً موباریزه، شهرلریمیزین آبادلانماسی، میلی آزادلیغیمیز و وطنین امنیتیینی ساخلماق اوچون تشکیل تاپان فدایی دستهلرینین نیظاما سالینماسی، نهایت آزادلیغیمیزین دایاغی اولان میلی قوشونون ایکی آي مودتینده یار ادیلماسی موعجوزه‌سی، همچینین فرهنگ، بهداشت و تیجارتین

ترقيسي و بازارين سوقوطنون قاباغي آينماسي كيمي گوتورولن قديملىر ميلتيميزين اوزونوايداره ائتمگه لاييق اولدوغونو ايتبات ائتميشدير. منجه بونلارين هاموسيندان اهميتلى خلقيميز و حوكومتيميز و فيرقهميزين افراي آراسيندا وجودا گلن مؤحك ايمان وقيريلمز بيرليكىدير. خلقيميزين رهبرلري آراسيندا موشاهيده اولونان مؤحك بيرليك منجه بونلارين هاموسيندان آرتيق ميلتيميزين ايستعداديني ايتبات ائتمكدهدير. خلقيميز بو بؤيوك موفقيتلر و ايستعدادلاري سايهسينده تام معناسي ايله ايران ميلتي نين نجات و نريجيسي حساب اولونماقدادير. بيز تهرانا واريد اولدوقدا ژاندارم وسايرر مستحفيظلرين چنگيندن خيلاص اولوب اوزلريني بيزه ياخينلاشديران اشخاصين سيماسيندا و حركتينده بونو آشكار صورتده گوروردوك. طياره مؤيدانينا گليب چيخماغا موفق اولان تهران آزاخيهارلري نين شوعارلاري بيزيم روحيميزي تيترهديردي:

**سيز بيزه نجات و نرديز، سيز ايران خلقيني اسارتدن خيلاص ائتديز، آماندي ايشتيباه
ائتمهين! آزادليغيميز سيزين دوزگون حركت ائتمگينيزه باغليدير.
ياشاسين آذربايجانين قهرمان خلقي!
ياشاسين آزادليغيميزين مشعلداري اولان آذربايجان آزاديهارلري!**

بو شوعارلار آذربايجان خلقي نين باشلاريني اوجالماسينا، اولارين تك اوزونو ايداره ائتمك دگيل، بلكه، بوتون ايران خلقينه نجات و نرتمك ايستعدادينا ماليك اولدوغونو بير داها ايتبات ائتميش اولدو. هله نهضتيميز باشلانان گوندن تهران و سايرر ايران شهرلرينده موننتشير اولان روزنامهلرين «گلين بيزه ده نجات و نرين!» شوعارلاريني بيز هنوز اونوتماميشيق. من موتاسيفم بورادا ايران زيمامدارلاريندان بيرين سوزونو دئمگه مجبور اولورام. دانيشيغيميزين جيدي و شيرين بير يئرینده سوز آذربايجان و ايسي نين تعييني اطرافينا گلدي. آقاي زيمامدار «سيزدهكي والي اولاييلن بير آدام يوخدور» دئدي. منيم اونا و نردديگيم جوابي يقين ائديرم سيز چوخ گوزل حيس ائديرسيز، اونو تکرار ائتمگه احتياج يوخدور. بونونلا ايستهيرم تهران حوكومتي نين نه كيمي آداملار ائنده اولدوغونو گوسترم و ايستهيرم بيله سيز كي، شايد او زيمامدار سهواً بو سوزو دئتمه ميشدير، اونون دوشونجهسي و آنلاغي بوندان يوخاري اولاييلمز. تهران جماعتي ايسه بو كيمي زيمامدارلاري اوز باشيندان كنار ائتمگه قادير دگيلدير. بو كيميلرين بيزه: «سيز باشلاديغيز بؤيوك ايشلري ياريمچيلىق قويوب، گلين بيزيم بو يوندور و غوموزون آلتينا گيرين!» دئمهسي، آيا بؤيوك حقسيزليك دگيلدير؟ چون بيز ايرانين مركزي حساب اولونوردوق، اونا گوره ده اشرف مخلوقاتيق، دئمهسي ان ساده بير اينسانين روحونو عوصيانا و ادار ائتمگه كيفايت ائتمزمي؟ بونونلا بنله مشهور رياضيدان و عاليمين سوزونو تکرار ائديب دئمك لازيمدير كي، «با ويچودي اين يئر دولانير» يعني آذربايجان خلقي موتدئين، فداكار و لاييق بير ميلتدير، او اوزونو ايداره ائتمگي كيمي بوتون ايران خلقي نين آزادليغي نين علمداريدير. سوز، بيزيم تهران ايله دانيشديغيميز باره سينده ايدي. بيلديگيز كيمي صدر و حكيمي كابينه لري ككليك كيمي باشلاريني قارا قويلاييب دونيادان خبرلري اولماديقلاري اوچون ميلي نهضتيميزي سلاح گوجو ايله دايدانديرماق فيكيرينده ايديلر. اولارين نظرينده آذربايجان خلقي دولفقاري، كور مير جواد، ابولقاسم جوان، امير نصرت و صادق مجتهدي كيم خلق دوشمنلرين عيبارت ايدي. اونا گوره بيزيم حق سوزلر يميزي ائشيتمك عوضينده اولارين بارماقيله رقص ائديب، بيزيم ايچريميزده عوصيان توليد ائتمك كيم احمقانه اوميد اوزرينده حركت ائديرديلر. نهايت فداييلر يميزين ضربتي شصتي اولارين آرزولاريني پوچا چيخاردى. بيالاخره تهران آنلادي كي، زور ايله آذربايجان خلقي نين ايراده سيني سينديرماق اولماز. نهايت اونا گوره ايرتيجاع اركانيندا موختصر تزلزل عمله گلدي، نهايت آزاخيهار عونصورلرين كؤمگي ايله حكيمي حوكومتي بيخيليب چوخ آز بير اكثر يتله ايرتيجاعي مجلس قوام السلطنه كابينه سيني وجودا كتيردي. قوام السلطنه كابينه سي زور و گوج سياستيني دگيشديريب صولح يولو ايله جواب و نرمله ي

اولدوغوندان اونون رسمي دعوتيني قبول ائديب مجلس ميلي و ميلي حؤكومتيميزين دستوري ايله ايستهديگيميزي صولح و موساليمت يولو ايله الده انتمك اوچون تهرانا گئتديك.

بونو گرك هامو بيلسين كي، بيز تهراندان يئني بير شئي طلب ائتميرديك. چونكو بيز ايسته ديگيميزي آماغا موقوف اولموشوق، قارشيميزدا دوران مسأله اداملاريميزي قان توكولمهدن ساخلماق مسأله سيدير. بير ده بيز ايستهديكلريميزي ايران حودودوندا حياتا كچيرمگي هدف قرار وئرديگيميزي ده اونوتماميشديق. بيليرسيه كي، هنوز ايندييه قدر بيز خاريجه و جنگ ويزارتخانالاري تشكيل ائتمه ميشيك. قوشونلاريميز خلق قوشونلاري آدلانير. خلق قوشونونون وظيفه و مقصدي رسمي دولت قوشونوندان تاماميله باشقادير، خلق قوشونو داخلي امنيت و ميلي آزداليغيميزي تأمين ائتمك مقصدي ايله تشكيل ائديلن بير قوومدير. پولوموز، باياداغيميز و عونانيميز ايسه بالاخره عوموم ايران اساسينداير، بيناير اين بو وضعیت اوزون مودت دوام ائده بيلمزدي، بالاخره گرك مركزي حؤكومت ايله تكليفيميز معلوم اولايدي. بو تكليفي موعين ائتمك اوچون آقاي قوام السلطنه نين صولح اليني رد ائتمه ييب تهرانا گئتديك، حتي من اوزوم شديد مريض اولدوغوما باخمايلاق مسأله نين دها تئز حل اولونماسي مقصدي ايله صميمي يولداشلاريمين و طبييلرين توءوصيه سينه باخمايلاق شخصاً آقاي قوامين دعوتيني قبول ائديب هيات ايله برابر موسافيرت ائديم. ايستر خصوصي گوروشلريميز ده، ايسترسه رسمي گوروشلرده بيز خلقيميزين آساييش و صولح يولو ايله ايختيلافتي حل ائتمگه حاضير اولدوغونو سؤيله دي. آقاي قوام السلطنه و سايرير دولت نوماينده لري عوموميتله بيزيم فيكيريميزه موافيق اظهار ائديرديلر، لकिन عمله دولتين 7 ماده دن عيبارت اولان تصويبنامه سيندن تجاوز ائتمگه حاضير اولماق ايسته ميرديلر. سيز البته نوماينده لره هياتي نين موذاكيرلر حقينده وئرديكي رسمي اعلاميه ني ائشيتيميز. بيزيم گيزلي سياستيميز اولماديغينا گوره موذاكيره نين تفصيليني دونيايا اعلام ائديك و بيلديرديك كي، تهران حؤكومتني بيزدن مغلوب بير قوه كي قئيد شرط سيز تسليم اولماق طلب ائدير. بو ايسه گولونج وضعیت مئيدانا چيخايردي. بيز دئديك وقتي كي دولت تصويبنامه سي آيه سيمناني كي مي تغيير ناپذير ايميش، بو ايصرار ايله بيزي تهرانا دعوت ائتمك نيه گوره ايدي؟

تهران رسمي مقاماتي نين سوزلري تبريزده آقاي بيات طرفيندن دانيشيلان سوزلرين عئيني ايدي، اونلار هميشه اولدوغو كي مي قانون اساسيدن و اوصولدان بحث ائديب سفسطه ايله مؤوضوعي اورت - باسدير ائتمگه چاليشيرديلر.

بيز اول گون دئديك بيز ديپلومات دگيليك، ولي قانون اساسي و سايرير قانونلاردان اوزوموزه گوره ايطيلاعيميز واردير. بيز ايندييه قدر قانون اساسي نين اساس مسأله لري نين مسكوت قالماسيني دا بيليريك، بيز قانون اساسي نين رضاخانين ديكتاتورلوغو اوچون تغيير وئريلمه سيندن بيخبر دگيليك. بيز ايراني بوروموش بي قانونلوقلارين سرمنشاييني ده بيليريك، بيز آمريكان گلمه ميشيك، ايرانلي بييق و ايراندا قانونلارين نه شكيله اجرا ائيدليگيندن خبريميز واردير. ايندي ده ايراندا كيملرين حؤكومت ائنديگيني و ايران ميلتي نين بو اشخاص اولان نظريني ده بيليريك. گلين ساده دانيشاق، آذربايجان خلقي بير گون ايستيداد علئيه ينه قيام ائديب قانون اساسيني وجودا كئيردي و ميلي حؤكومت بيناسيني قوردو. تهران مورجعلري ايسه ياريم قرن مودتبنده اونو مسكوت قويوب جوربه جور واسيطه لر ايله خلقي حاكيميتدن محروم ائديلر. ايندي ايسه آذربايجان ايكنجي حركتي ايله او حقي ديريلتمك ايسته يير، فقط بونا جواب وئرتمك لازيمدير. خاليسه يئرلري نين بولونمه سي و دولت يئرلري نين غاصيبلر اليندن آلييب و اكينچيلر آراسيندا تقسيميني قانون اساسي منع ائتمه ميشدير. قانون خلقي ايراده سيدير. آذربايجان كندليسي آرتيق اوز حقيني آلميشدير، اوز ايراده سي ايله بو كندلري بولموشدور. دولت ايسه بوتون ايراني آذربايجان ايله هم رنگ اولماق اوچون بو ايشي بوتون ايالت و ويلايتلرده عملي ائتمه ليدير.

بيز حتي ايختيلافي رفع ائتمك اوچون بويوك گودشتلره حاضير اولوب دئديك: آنجاق بيزه ايمكان وئرین آذربايجان خلقي اوز ايالت انجومي واسيطه سيله دولت

ایداره‌لری نین مأمورلارینی و ایالتین و ایلسینی دؤولته پیشناهاد ائتسین و بونلارین حؤکمی مرکزی دؤولت طرفیندن صادیر اولسون و بونلار ساده بیر سؤز ایله دئسک آذربایجانلی ایداره ائتسینلر.

تهران حؤکومتی تک ملک مدنی، تک امیر نصرت، تک صمصام بختیاری اوچون قایل اولان بو حقی آذربایجانلیلار اوچون قایل اولماق ایسته‌مهدی. قانون اساسی‌یه موغاییر اولان ایداره‌یی کول ژاندارمرینی بئله بیزه قانونی موسیسه آدلاندیریب اونون وحشت تولید ائدن نیفوذونو آذربایجانا قایتارماق ایسته‌دی. خلق قوشونلارینی عادی نظام وظیفه حساب ائدیپ اونون فرمانده‌لرینی ده تهران گؤندرمک کیمی پیشناهادلاری مئیدانا سوردو.

بیز چوخ گؤزل بیلیردیک کی، آذربایجان خلقی شهر یورین اوچونده اؤزلری نین حقیقی سیمالارینی گؤسترن افسر پالتاری گنیمیش یالانچی پهلوانلارا نه جور باخیر ویننه ده بیلیردیک کی، ستارخان اولادی تهرانین تیریاکی سرهنگرینی نین معشوقه‌لری نین بوچاسینی حاماما داشیماغا آرتیق تحمّل ائده بیلمز. اونا گوره ده اونلارین بو خصوصدا ائتدیکلری پیشناهادی رد ائدیپ دئدیک: دؤولت طرفیندن بیرنچه نفر آذربایجانا گلسین، بورادا مسأله طرفینین ریضایتی ایله حل ائیلسین و بیر ده بیز تهران حؤکومتینه بیلدیردیک کی، آذربایجان قوشونو خلق قوشونو و آزادلیق قوشونو دیر. اونا ایران خلقی نین آزادلیغینی محو ائتمگه مجبور ائتمک اولماز. خلقیمیز اؤز قوشونونو ایداره ائتمکدن عاجیز دگیلیر. اگر تهران دوغرو داند آذربایجانلینی ایرانی بیلیرسه بیزیم پیشناهاد ائتدیگیمیز اشخاصی قوشونون فرمانده‌لیگینه تعیین ائتسین. بو ایسه اونلارین خوشینا گلن دگیل ایدی، اونلار ایرانی تهران ایدان عیبارت بیلیر و ایراندا حاکیمیتی فقط بئش اوچ نفره مونحصیر حساب ائدیرلر.

بیر ده بیزه فرمانده کول قووانین و بعضی غیرمسول مقاماتین بو ایشه راضی اولما بیلیمه‌جگینی آندیرماق ایسته‌دیلر.

بیز فرمانده کول قووا مسأله‌سینی مشروطه اساسی موجیبینجه تفسیر ائدیردیک. بیزجه فرمانده کول قووا فقط مجلس شورای میلی نین خاریجیلره اعلان ائتمک ایسته‌دیگی حربی فرمانی ایضا ائدر. اونون جاری ایشلره قاریشماسی غیرمسول اولدوغونا گوره آزادلیق و مشروطه قانونینا موغاییردیر.

رضاخان همین فرمانده‌لیک ایختیاریندان ایستیفاده ائدیپ ایراندا آزادلیغین ریشه‌سینی کسدی و ایرانی بیلدیگیمیز کیمی فلاکتلره سؤوق ائله‌دی. ایندی ده فرمانده کول قووا موطلق یاراتماق ایران خلقی نین، ایران آزادلیغی نین خیلا فینادیر و غیرمسول مقاملار اگر بو ایشده ایصرار ائدرلر ایسه ایراندا بؤیوک حادثه‌لر وجوده گلر و معلوم دگیل بو طاماح غیرمسول مقاماتین نفعینه تامام اولما بیله.

ظاهیره ساده گورونن سازیش مسأله‌سینی بو نحو ایله سفسطیه دؤندریپ بیزی اون بئش گون تهران معطل ائتدیکن سونرا نتیجه‌سیر آذربایجانا قاییتماغا مجبور ائتدیلر.

سؤزون قیساسی بودور کی، تهران هیأت حاکیمه‌سی بیزیم باشلادیگیمیز بؤیوک ایشلری تامیله اورتادان آپاریب، بئش آی بوندان اولکی کیمی شهرلریمیزی کؤهنه قبرستانلارا، ظولم و فشاردان تازا خیلاص اولموش خلقیمیزی، ژاندارملار، اوغرو، موختت و جانی مأمورلارین ایقلاری آلتینا سالماغا چالیشیرلار. سؤزون جانی دا بوراسیندادیر کی، قانون اساسی و سایر قانونلاری دا بدبختانه بو مقصد اوچون آلت قرار وئرمیشدیلر.

بیر ده مسأله تک آذربایجان مسأله‌سی دگیلیر، سؤز بوتون ایراندا آزادلیق، دموکراتلیق اوصولی نین یایلماسی اوستونده‌دیر. تهران هیأت حاکیمه‌سینی و تهران بؤیوک فئودال و بئر صاحبیلرینی قورخویا سالان دا بوراسیدیر. اونلار قانون اساسی عونوانی آلتیندا بوتون خلقین حوقوقونو محو ائتمگه چالیشیرلار.

بیز چوخ ساده آداملاریق، لاکین ساده لیگیمیز او قدر دگیلیر کی، کاسانین آلتیندا گیزله دیلان یاریم کاسانی گۆره بیلیمه کی. بیز دیپلومات دگیلیک، لاکین خوروزون قویروغونو گۆرمکدن عیجزیمیز یوخدور.

دعوا هاموسی مولانصر الدینین یورغانی، یعنی کندلی نین آدیغی توپراق و خلقین آدیغی حاکیمیت اوستونده دیر.

بونی ایرتیجاع عونصورلری نین بوشقابلاری نین دیببنی یالایان تهران ایرتیجاعی مطبوعاتی نین زوزه چکمه سینه باخما یاراق بوتون ایران خلقی دوشونوب آنلامیشدیر، سوز آذربایجانین ایراندان ایریلماسی باره سینده دگیلیر، بونی ایدیعا ائدن ده یوخدور. بیز هرگیز بو ایدیعانی ایره لی سورمه میشیک. سوز مشروطه نین، دموکراسی اوصولونون ایراندا ایجرا اندیلیمه سی و بیزیم باشلادیغیمیز بویوک ایصلاحات پروقرامی نین بوتون مملکت حودودیندا حیاتا کنجیریلیمه سی اوستونده دیر...

بیزیم آرتیق ایری یولوموز یوخدور، باشلادیغیمیز ایصلاحاتی پوزا بیلیمه ری، تهران ایسه بوتون ایران خلقی نین حق حاکیمیتینی تصدیق ائدیپ مملکتی فلاکت و هر ج - مرجدن نیجات و ئرمک یولوندا جیدی قدملر گؤتورمه لیدیر.

آقای قوام السلطنه گرك بیلسین کی، دنیا دگیشیب، حتی ایراندا یئنی نسلی و یجودا گلیمیشدیر.

بو نسلی یاریم قرن بوندان ایرلی کی طرز تفکور و اوصول ایله ایداره انتمک اولماز. بیرده حیس اولونوردو کی، هیأت ووزرا آراسیندا توافوق نظر یوخدور. اصلاوزیرلرین اکثری تصادوفی آداملار دیر کی، شخص آقای قوام السلطنه خصوصی ودوستانه موناسیبات مولا حیظه سیله کابینه یه دعوت ائتمیشدیر.

بونلارین دا هر بیر سی نین باشی بیر یئره باغلیدیر، حتی شایععات وار ایدی کی، بعضی تازا عرصه یه گلیمیش «قوجا» دربار خانیملاری نین دا دؤولت اعضاسینا تأثیرلری واردیر.

تهران واقیعا مخوف، واقیعا خطرناک، واقیعا ایرانی فلاکت و ایران خلقینی آجلیغا، بئچارلیغا، گدالیغا سؤوق ائدن بیر مرکز فساددیر.

بیز جیدا صولح و سازیشه و ایرانین تمامیت ارضی سینه طالب و طرفدار اولدو غوموز حالدا تهراندان بیر نیجات گوزلییه بیلیمه ری. آقای قوام السلطنه نین کابینه سی دواملی بیر کابینه او وقت اولو بیلردی کی، آذربایجان خلقی ایله کنار ه گله ایدی، موتأسیفانه بو گونه قدر بو خصوصدا جیدی بیر قدم گؤتورمگه موقوف اولو بیلیمه میشدیر. بیزیم حوسن ظن و فداکارلیغیمیز، کابینه اوچون بویوک بیر شانس ایدی کی، موتأسیفانه آقای قوام اوندان هنوز ایستیفاده ائده بیلیمیر.

ایسته بیرم سیزی اپاندیرام کی، کابینه اعضاسیندان بعضی سی نین خصوصی و شخصی نظرلری آقای قوام السلطنه نین رفتاریندا بنله درین تأثیر باغیشلامیشدیر. مثلاً شاید وزیرلردن بیر پاراسی بیزده تیریاک قانونونین ایجراسی سببیه آذربایجانلیلارا قانلی و غدار دوشمن کسلیمیش اونون نظری آقای قوام السلطنه نین رفتاریندا مونعکس اولموشدور.

موتأسیفانه آقای قوام السلطنه نین آذربایجان مسأله سی حقیقده صادیر انتدیگی ایبلاغیه نی تجزیه انتمگه فرصت یوخدور. بو رسمی سندده بیزی حئیرته سالان نفت و اینتیخابات مؤوضوعون اورتالیغا چکیلیمه سی و حقیقته اوندان گوروو ساخلانیماسیدیر. اولو نفت مسأله سی ساده ایقتیصادی و خارجی سیاسته عایید بیر مسأله دیر. بونو آذربایجان مسأله سینه قاریشدرماق هنج بیر منطیق ایله دوز گلیمیر.

بالاخره آذربایجان مسأله سی نین داخلی بیر مسأله اولدو غونو حتی آقای قوام السلطنه اوزو ده تصدیق و اعلان ائتمیشدیر.

اينتخاباتين اعلاني و اونون عموم ايراندا آزاد بير صورتده عمله
گلمهسینه کيمسه مانع دگيلدير. مگر اينکي تصور ائدک دؤولت کئچميش صحنهلري تکرار ائتمک
ايستهيير.

مثلاً ايستهيير کي، آذربايجاندا هر يئرده اولدوغو کيمي پول، گوج، تهديد
وتطميع ايله بير عيده اوغرو، خايين، مورتجع ميلت نومایندهسي نامينه مجلس کورسولريني ايشغال
انتسينلر.

اگر مقصد بو ايسه آذربايجانلي بئله بير مجلسه نيفرت و اينزيجار ايله
باخار و آقاي قوامين اتحاد جماهير شوروي موقابيلده ائنديگي تعهوده همين بو مجلسين بويوک
انگل اولابيلمهسيني حتي اونون اوزو ده اينکار انده بيلمز. بونلارين هاميسيني نظره آلاق بيز
دؤولته مصلحت گؤروروک کي، آذربايجان خلقي ايله ساده و صميمي صورتده دانيشيغا باشلايب
اونلاردان او گؤشتلري طلب ائتمهسين کي، اونون قبولي بو خلق اوچون اولوم - ديريم مسألهسيدير.
بونا آذربايجانلي هنج بير وجهيله حاضير اولابيلمز و اولماياقاديير.

بونلارين هاموسيله برابر، ايشين صلوح يولو ايله حل ائديلمهسيندن
هنوز مایوس دگيلک و بيزيم طرفيميزدن اينديکي آراميشي پوزماق اوچون قدم گؤتورولميهجکدير.
حتي سرحدلريميزه گؤندريلن سرباز و ژاندارم دستلري ده بيزي تحريک انده بيلمز. قورخماق
مسألهسینه گلدیکده گومان ائديرم بوتون تهران مورتجعلري و کور ميرجواد و امير نصرت و سايبير
فراري خلق دوشمنلري مثلاً، دولفقاري ايله برابر بو ايشي تجروبهدن کئچيرميشلردير. بيز حکيمي و
صدر کابينهسي زماني دئديگيميز سؤزو يئنه ده تکرار ائديرک:

آذربايجانا سلاح ايله گلماق اود ايله اويناماق دئمکدير! بيز آقاي قوامي
اوندان عاقيل بيليرک کي، اوز ايله بو حريقي موشتعل ائتمگه ايقدام انتسين، اگر بو ايش قاباغا
گلسه خلقيميز، انليميز و جماعتيميز، آروادلي - کيشيلي بيرتن واحيد کيمي آياغا قالخاجاق و
توپراغيميز اوزانان خايين و موردار اللري هميشهليك قطع اندهجکدير!

ياشاسين آذربايجان خلقي نين ميلي بيرليگي!

ياشاسين بو بيرليگي ووجودا گتيرن فيرقهميز!

ياشاسين ايران خلقلري نين اوزونه آزادليق قابوسو آچان قهرمان فدائي و رشيدقوشونلاريميز!

(آذربايجان» روزنامهسي نومره 199. ايکينجي دؤوره، 4شنبه گونو 25 اورديبهشت، 1325 - جي ايل).